

Sumár najdôležitejších údajov
z Analýzy stavu školských knižníc za rok 2024 a projektov na podporu čítania
<https://nivam.sk/kniznica/skolske-kniznice/statistika-skolskych-kniznic/>

Počet škôl a školských knižníc

Z 3 030 základných škôl a stredných škôl malo v roku 2024 zriadenú školskú knižnicu približne 50 % škôl. Knižnično-informačné služby poskytovalo 1 512 školských knižníc. Zrušených bolo 7 školských knižníc z dôvodu ich vyradenia zo siete škôl a školských zariadení MŠVVaM SR a 3 školské knižnice boli zriadené. Najväčší počet školských knižníc v pomere ku zriadeným školám mal Trenčiansky kraj (63 %) a najmenší počet Bratislavský kraj (42 %).

Knižničný fond

Školské knižnice k 31. decembru 2024 evidovali 5 941 413 knižničných jednotiek. Ročný prírastok bol 99 210 knižničných jednotiek, čo je pokles oproti roku 2023 približne o 4 %.

Používatelia

Počet registrovaných používateľov (245 470) sa oproti roku 2023 zvýšil približne o 2 %. Najväčší počet registrovaných používateľov z počtu potenciálnych používateľov mali školské knižnice v Banskobystrickom kraji (55 %) a najmenší v Bratislavskom kraji (40 %).

Výpožičky

V porovnaní s rokom 2023 sa počet výpožičiek (1 174 134) zvýšil približne o 26 %. Najväčší nárast výpožičiek zaznamenali školské knižnice v Prešovskom kraji (45 %) a najmenší školské knižnice v Trenčianskom kraji (12 %). Počet prezenčných výpožičiek (669 354) vzrástol približne o 42 % a počet absenčných výpožičiek (504 780) približne o 10 %. Na 1 registrovaného používateľa pripadlo približne 5 výpožičiek.

Podujatia pre používateľov

Školské knižnice zorganizovali celkovo 15 260 vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí. V porovnaní s rokom 2023 to bol nárast len o 1 %. Na 1 školskú knižnicu vychádza približne 10 zorganizovaných podujatí.

Projekty NIVaM zamerané na podporu čítania

NIVaM v októbri 2024 zorganizoval tri čitateľské projekty, do ktorých sa zapojilo 1 449 slovenských a českých základných a stredných škôl spolu so 167 481 účastníkmi.

Česko-slovenský projekt Záložka do knihy spája školy

Pri príležitosti októbra ako Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2024 bol zorganizovaný 15. ročník česko-slovenského projektu *Záložka do knihy spája školy*. Jeho cieľom bola podpora rovesníckeho čítania medzi českými a slovenskými základnými školami a osemročnými gymnáziami prostredníctvom výmeny záložiek do kníh, na ktorých žiaci ľubovoľnou technikou stvárňovali vyhlásenú tému *Od mravca po veľrybu – inšpirujúci svet zvierat*. Rovnako jeho zámerom bolo nadviazanie vzájomnej spolupráce a poznávanie jazyka, literatúry, histórie, kultúry, regionálnych zvykov či života žiakov v oboch republikách. Záštitu nad česko-slovenským projektom prevzala Knižnica Jiřího Mahena v Brne. Do česko-slovenského projektu sa prihlásilo 1 096 škôl so 126 785 žiakmi, z toho bolo 377 českých škôl so 39 967 žiakmi a 719 slovenských škôl s 86 818 žiakmi.

Celoslovenský projekt Záložka do knihy spája slovenské školy

Pri príležitosti októbra ako Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2024 bol zorganizovaný aj 13. ročník celoslovenského projektu *Záložka do knihy spája slovenské školy*, ktorého cieľom bola

podpora rovesníckeho čítania medzi stredoškólakmi a nadviazanie vzájomnej spolupráce a poznávanie ich života v rôznych kútoch Slovenska prostredníctvom výmeny záložiek do kníh. Žiaci ľubovoľnou technikou vyrobili záložky na tému *Prečo je toto moja najobľúbenejšia kniha?* a zároveň sa zážitkovým spôsobom oboznámili s literárnymi preferenciami svojich rovesníkov. Do celoslovenského projektu sa prihlásilo 176 stredných škôl s 11 263 žiakmi.

Celoslovenský projekt Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice

Pri príležitosti Medzinárodného dňa školských knižníc 28. októbra 2024 bol zorganizovaný 20. ročník celoslovenského projektu *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice* na tému *Školská knižnica – priestor pre zábavné a aktívne učenie*. Jeho cieľom bolo zábavnými formami práce s knihou, poskytnutím atraktívnych informačných zdrojov, rozvíjaním medzipredmetových vzťahov tvorivými vyučovacími metódami v príjemnom prostredí podporiť u žiakov pozitívny a trvalý vzťah k školskej knižnici, ku knihe a aktívnemu čítaniu žiakov. Rovnako jeho zámerom bola podpora čítania ako národného zvyku a vybudovanie spoločenstiev čitateľov v školských komunitách. Do celoslovenského projektu sa zapojilo 177 školských knižníc s 29 433 účastníkmi. Prvým víťazom venoval NIVaM knižné poukážky na výber kníh podľa ich vlastného výberu do ich knižničného fondu v celkovej sume 2 000 €. Ďalší 4 víťazi získali knižné dary od 3 partnerov celoslovenského projektu v celkovej sume 460 €.

Informačné technológie

V porovnaní s rokom 2023 počet automatizovaných knižnično-informačných systémov (527) poklesol približne o 2 %. Školské knižnice najčastejšie pracovali s automatizovanými knižnično-informačnými systémami: Biblib, Clavius, Knižničný systém pre malé a stredné knižnice, Profilib. Počet online katalógov (101) umiestnených na internete sa zvýšil približne o 5 %.

Hospodárenie školských knižníc

Školské knižnice vynaložili na nákup knižničného fondu 576 023 €. Oproti roku 2023 je to nárast približne o 17 %. Finančné náklady na nákup knižničného fondu vykázalo len 43 % školských knižníc.

Výrazné pozitívne zistenia

Medzi výrazné pozitívne zistenia patrí pretrvávajúci záujem o podporu kreatívneho rovesníckeho čítania a tvorivého vzdelávania, trvalo zreteľná angažovanosť samotných zriaďovateľov školských knižníc a školských knihovníkov na prevádzke a činnosti školských knižníc a aktívne využívanie rôznych foriem financovania činnosti školských knižníc zriaďovateľmi školských knižníc.

Výrazné negatívne zistenia

K výrazným negatívnym zisteniam patrí nízka úroveň finančného zabezpečenia školských knižníc, systematického dopĺňovania knižničného fondu, elektronizácie školských knižníc a zabezpečenia odborných knižničných činností školských knižníc.

Opatrenia

K významným opatreniam na skvalitnenie úrovne zabezpečenia prevádzky a činnosti školských knižníc by prispelo vyčlenenie finančných prostriedkov na prevádzku školskej knižnice z rozpočtu jej zriaďovateľa, realizácia rozvojových projektov napríklad s názvom *Elektronizácia školských knižníc* a *Čítame s radosťou*, vytvorenie podmienok na finančné odmeňovanie práce školského knihovníka v rámci normatívneho financovania školy a na vzdelávanie školských knihovníkov.

Formy poskytovania podpory NIVaM školským knižniciam

NIVaM poskytuje podporu školským knižniciam odborným poradenstvom a konzultáciami, tvorbou metodických materiálov, aktualizáciou Adresára školských knižníc, organizovaním vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí, prednáškovou, publikačnou a propagačnou činnosťou a členstvom v komisiách Fondu na podporu umenia.

